

A

# HASBESZÉLÉS

MŰVÉSZETE.



Utasítások a hasbeszélés mesterségének  
gyors elsajátítására  
és állathangok utánzására.

1901.

Gerő I. Imre kiadása

Budapesten.

Ára 40 fillér.



# A Hasbeszélés művészete.

Utasítás a hasbeszélés mesterségének elsajátítására,  
valamint mindenféle állathangok utánzására.

Írta:

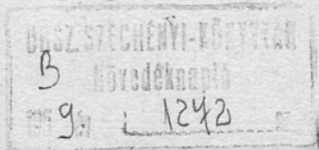
=====  
Fregoly. =====

=====  
Budapest, 1901.

Gerő I. Imre kiadása.



316.250



## **Bevezetés.**

E kis könyvecske célja, hogy szűk keretben, de kimerítően megismertesse az olvasót, illetve tanulót a hasbeszélés mesterségével, megtanítsa a hasbeszélésre úgy, hogy társaságokat mulattathasson ezzel, sőt gyakorolva ezt a mesterséget, ha kedve tartja, kenyérkereseti forrásul is használhassa és művészetté fejleszthesse.

A hasbeszélés művészete, mely régi keletű, hajdan boszorkányságnak tartották, ma azonban már mindenki ismeri, abból áll, hogy ajk és ál-mozgatás nélkül hangokat és mondatokat úgy ad elő, hogy a hallgatóban annak látszatát kelti, mintha ezek a hangok illetve szólások nem a beszélőtől, hanem más-tól erednének. Az egész a hallószervek csatlódásán alapszik.

Régezte az a vélemény volt elterjedve, hogy a hasbeszélést csak bizonyos életkorban (18-tól 24-ig) lehet elsajátítani és hogy ahhoz különös képesség, tehetség kell.

Ma már kétségtelen, hogy bármely korban meg lehet a hasbeszélést tanulni, a tehetség pedig nem egyéb erős akaratnál, mely nélkül a világ egyetlen mesterségét, művészetét, vagy tudományát sem lehet elsajátítani.

A hasbeszélés megtanulására a legczél-szerűbb kor a 20.-ik és 24.-ik életév közötti idő, később bármikor meg lehet tanulni hasbeszélni, előbb azonban *nem tanácsos*, mert a hasbeszélés a tüdő és a beszélőszervek erős munkásságát igényli, erre az erős munkára a még teljesen ki nem fejlődött tüdő, ha nem is képtelen, de annyiban alkalmatlan, amennyiben az erős munka betegjévé lehet. Mert ámbár a világ minden nyelvén *hasbeszélőknek* nevezik azokat, kik e hallási csalódást előidézni képesek, a hasnak ennél a művészetnél semmi működési tér nem jut, azt a tüdő, a hangszálak, a nyelv, a gége és a száj végzi, épp úgy, mint a beszédet, vagy az éneket.

Ismételjük: a hasbeszélés mesterségét mindenki elsajátíthatja és kellő gyakorlattal művészetté fejlesztheti, oly művészetté, melyet az artista-világban, hol aránylag még mindig igen kevés a hasbeszélők száma, busás keresetre tehet szert, a ki pedig beéri azzal, hogy saját és társaskörének mulattatására tanuljon meg hasbeszélni, az e könyvecskében foglaltak alapján, aránylag kevés fáradozással csakhamar el fogja célját érni.

Csak akarni kell és gyakorolni.

## Első lecke.

### Előgyakorlatok.

Önnek komoly figyelemmel kell elolvasnia e sorokat, nem szabad e könyvet holmi szórakoztató olvasmány gyanánt futólag átolvasnia, hanem mesterének kell tekinteni, a kinek minden egyes szavára figyel, kinek minden mondását megjegyzi és minden utasítását követi.

Ha valamit meg nem értett, olvassa el mégegyszer és harmadszor is, a mester türelmes és a napnak bármely szakában, a mikor Önnek szabad ideje és a tanuláshoz kedve van, rendelkezésére áll.

De ismétlem: a mig teljesen meg nem értette a mit mondok és gyakorlatban elvégezni nem tudja, a mit megértett, addig tovább mennie nem szabad, különben egész fáradozása kárba vészett, hiábavaló.

### I. Gégegyakorlatok.

Szükséges, hogy Ön megismerje azon szerveket, melyek önnek a beszélőképességét megadják, melyekkel beszél.

A különböző hangok előidézésével a *tüdők*, a *légcső*, a *máj*, a szájpadlással és orrüreggel és a *gége* működnek közre.

A magánhangzók: a, e, i, o, u valamint ezek összetételei ugy keletkeznek, hogy a tüdőből, a légcsőn át kilökött levegő a hangszálakat rezgő mozgásba hozza.

Ha Ön egy magánhangzót, teszem p. o, az a hangzót különféle modulációkban, magasabb, vagy alacsonyabb, erősebb, vagy gyengébb, csengő vagy tompa hangon akarja kiejteni, illetve beszélni, vagy énekelni, ezeket a változásokat úgy idézi elő és éri el, hogy a *gége kitágítása, vagy összehúzása által a hangszálakat vagy jobban kifeszíti, vagy szebb engedi.*

Egészen úgy van ez, mint a vonós hangszerek húrjaival. A jobban kifeszített magasabb hangot ad.

A gégeének ezen munkája öntudatlan, a siketnémák kivételével minden ember többé, kevésbé tudja, az Ön feladata most már, hogy ezt a munkát mennyire csak képes, öntudatosá tegye.

**Énekelje a hanglétra (skála) fokozatai szerint ezt: la- la. (stb.) és figyelje meg önmagán, a hangok változásainál minő változásokon megy át gégeje.**

Kezdetben kevésbé, később jobban fogja észlelni ezeket a változásokat, melyek *megismerésére szüksége van.* Fontos, hogy Ön gégeje mozgásainak ura legyen, ha ezen célját elérte, a hasbeszélésre a képesítése is legfokozottabb mértékben megvan.

## II. Beszéd- és énekgyakorlatok.

Az emberi hang terjedelme, a zenetudomány megállapítása szerint a contra f-től a magas (három vonalon felüli) á-ig terjed.

Ezen határvonalak között mozog minden ember énekhangja (minden embernek van énekhangja, az egyiknek csengő, a másiknak nem az, az éneklési képességét a zenei hallás adja meg.)

A mint az énekhang magasabb, vagy mélyebb, a zenetudomány négyféle hangalapot állapít meg és pedig:

1. Basszus,
2. tenor,
3. alt,
4. szoprán.

Az előbbi kettő a férfi hangokat (1 = mély, 2 = magas) az utóbbi kettő a női hangokat (3 = mély, 4 = magas) csoportosítja. Mindegyik hangfokozatnak vannak árnyalatai és e szerint minden hangfokozat újra 2 részre oszlik.

Kevés embernek terjed a hangja egyik, vagy másik hangfokozaton túl, gyakorlattal azonban el lehet érni azt, hogy a hang terjedelme fokozódjék, az minden irányban, magasságban és mélységben egyaránt terjedjen.

A hangnak ilyen terjesztése a hasbeszéléshez elkerülhetetlen szükséges; kell, hogy Ön hangjával annyira rendelkezék, hogy magas és mély férfi és női hangokat és gyermekhangokat utánozni tudjon.

Második feladatul gyakorolja magát ezen hangutánzásokban. Ön most már tudja, milyen elváltozásoknak veti alá gégéjét, a mikor magasabb,

alacsonyabb, élesebb és tompább hangokat produkál, ezen tudása kaposán most már utánozza az emberi hangokat.

*Beszéljen előbbben rendes hangon, aztán mélyebben; ismét rendes hangon, aztán magasabban. Ha ezzel megvan, kezdje újra és beszéljen még mélyebben és még magasabban, úgy, hogy a két hangmodor közötti különbség minél nagyobb legyen.*

Ha ez Önnek azonnal nem sikerül, ez el ne kedvetlenítse, kísérletezzék addig, a míg célját eléri és el fogja érni, mert gyakorlat teszi a mestert.

Ha Ön már teljesen bizonyos abban, hogy a férfi, női és gyermekhangot különböző árnyalataiban utánozni képes, akkor kezdjen el énekelni ugyanilyen alapon és utasítás szerint.

Ha Önnek nincsen meg az, a mit közönségesen énekehangnak neveznek, tehát a tömör és csengő hang, ezzel ne törődjék, hiszen a mély és magas hangok kieroszakolásával, a hang csengéséből amugy is veszítene.

Énekeljen most már rendes hangján, aztán magasabban és alacsonyabban, mindig magasabban és még alacsonyabban mindaddig, a míg a mély férfihangot és a magas nőihangot, a magas férfihangot és a mély nőihangot, valamint a különböző gyermekhangokat tetszés szerint utánozni nem tudja.

Ismételten figyelmeztetem, hogy addig még csak tovább se olvassa ezt a könyvet, a míg tiszta lelkiismerettel el nem mondhatja :

ezt már tudom, ha tanárommal szemben állnék, az is meg lenne velem elégedve és azt mondaná:

— Nos, menjünk tovább.

## Második lecke.

### III. Lélegzési gyakorlatok.

Jól figyeljen!

A hasbeszélő beszéd- és énekmodora abban különbözik a rendes beszéd- és énekmodortól, hogy csakis a lélegzetvétel második részét, a kilélekzést használja fel hangok előállítására.

Hogy jobban megértsük egymást:

A hasbeszélő lélegzetet vesz, illetve a levegőt beszívja tüdőjébe, aztán anélkül, hogy újabb lélegzetet venne, beszél pontig vagy gondolatjelig, tehát egy lélegzetvételre addig, a míg a beszéd, vagy ének a lélegzetvételi szünetet megtüri, azaz, a míg a lélegzetvétel a beszéd vagy ének folyását meg nem akadályozza.

Gyakorolja magát ebben:

*Vegyen kezébe könyvet, aztán olvasson hangosan, még pedig így: lélegzetet vesz, aztán anélkül, hogy újabb lélegzetet venne, olvas pontig. Ha ez könnyen megy, újra kezdi és két mondatot olvas lélegzetvétel nélkül, aztán hármát, négyet és így tovább, gyakorolja magát amennyire csak bírja.*

Minél hosszabb ideig tud erős hangon beszélni lélegzetvétel nélkül, annál jobb has-

beszélő lesz Önből, alapos gyakorlattal túlszárnyalhatja a legjobbakat, leghiresebbeket is.

Ez a gyakorlat tüdejének különben is előnyére lesz, mert erősíti azt.

#### IV. A levegővétel és a hangutánzás.

Ha ezzel megvan és ha a leghosszabb körmondatot is el tudja olvasni, anélkül, hogy olvasás közben levegőt venne, akkor kezdje az egész dolgot újra és olvasson a már begyakorolt lélegzetvétellel mindenféle férfi-, női- és gyermekhangon.

Ha ebben is teljes jártasságot és gyakorlottságot szerzett, akkor énekeljen valamit, mondjuk egy népdalt.

Lélegzetet vesz és újabb lélegzetvétel nélkül énekel ameddig csak bírja. Miután már nagy gyakorlatra tett szert, sokáig fogja bírni.

Elég, ha  $\frac{3}{4}$  perczig meg tudja állani lélegzetvétel nélkül, de előnyére van, ha addig gyakorolja ezt a mesterséget, a míg egy perczig egyszeri lélegzetvételre bírja.

És ismét figyelmeztetem; addig a következőket hiába olvassa és gyakorolja, a míg az eddigieket nem tudja.

Ha készületlensége daczára is tovább megy, ingadozó alapon épít, tehát könnyelműen.

A legszilárdabb anyagból épült palota is értéktelen kőhalmaz, ha fundamentuma gyöngye, vagy semmi.

Győződjék tehát meg arról, megtanulta-e a lélekzetvételt úgy a hogy kell.

Vegyen perczmutatós órát a kezébe és vegyen nagy lélekzetet és énekeljen: la... a... a...

Meddig birta? . . . Negyed perczig? Kéves . . . Fél perczig? . . . Megjárja . . . Háromnegyed perczig? . . . Elégséges! . . . Egész perczig? . . . Ez már szép eredmény! Jeles! De csak próbálja mégegyszer, hátha tovább is bírja.

Aztán tessék újra más hangon, mélyebben, magasabban, ugyanazt, ugyanugy és csak akkor folytassa tanulmányait, ha könnyen, megerőltetés nélkül legalább fél perczig bírja és igazán nincsen sem kedve, sem tehetsége nagyobb eredmény eléréséhez.

### **Harmadik lecke.**

#### **V. Fogak között beszélni.**

Ön valószínűleg már jelen volt a hasbeszélő előadásánál és ha megfigyelte a művész arcát, észrevette, hogy annak arcza, ajkai, álkapcsa nem mozog, mikor utánoz vagy bábit beszélgeti.

Hát ez ismét elkerülhetetlen szüksége a hasbeszélésnek, a főkellékek egyike.

Onnek ezt gyakorolni kell.

Ön most már tud mindenféle hangon

beszélni és énekelni, képes erre hosszan, egyszeri lélekzetvétetre is.

Most ugyanezt, ugyanazzal az olvasmány-nyal vagy énekkel tanulja meg úgy, hogy nem nyitja ki a száját.

Ajkainak alsó álkapcsának nem szabad mozogni, eléri ezt, ha összeszorítja fogait és ily módon ismétli az eddigi leczkéket kezdettől idáig.

A tanulás módja ez:

*Tükör elé áll és összeszorított (de nem erőszakosan összeszorított) fogak között természetes hangján olvas valamit. (Leghelyesebben az eddigi gyakorlatoknál használt olvasmányt.*

Ha a csukott fogak közötti olvasás már nem esik nehezebbre, akkor — ismét csak természetes hangján, ugyanigy énekel.

Jól figyeljen arra, hogy úgy a beszéd, mint az ének erőteljes, hangos legyen és minden szava, minden betű érthető.

Addig ne folytassa gyakorlatait, a míg a beszédének teljes tisztaságát el nem érte!

Ha egyes betűk (főleg mássalhangzókkal van baja) nem sikerülnek tisztán, addig gyakorolja, a míg tisztán jönnek.

A **b**, **p** és **m** mássalhangzók lesznek azok, melyek nagyobb gyakorlatot követelnek, de az **ó**, **ú**, **ü** magánhangzók sem fognak teljesen simán menni, most mindezeket az ajkak alakulásai idézik elő, a hasbeszélésnél pedig az álkapocsnak egyáltalán nem, az ajkaknak pedig csak ott a hol elkerülhetet-

lenül szükséges, ott is csak alig észrevehetően szabad mozogniok.

Ön tehát gyakorolja magát a zárt fogsorral és mozdulatlan ajakkal való beszédben és éneklésben addig, a mig biztosra nem veszi, hogy most már a közel ülők, vagy állók sem *láthatják*, hogy Ön beszél.

#### VI. Ugyanezt, a már gyakorolt módokon.

Ha erről meggyőződött (saját magát vezetni félre, ha meggyőződése ellenére folytatja tanulmányait), akkor ismétlje az eddig tanultakat.

A különbség most már az, hogy Ön először beszél és énekel mindenféle hangon, aztán hosszú lélekzetvétellel beszél és énekel mindenféle hangon, de csukott fogsorral.

Ha az ajkak mozgása felett még nem is uralkodik teljesen, azzal csak részben törődjék, főleg arra legyen gondja, hogy minden betűt csukott fogsorral is tisztán ejtsen ki.

#### VII. Alig összecukott fogsorok.

Ha ezzel megvan, kezdje az egészet újra. Kellemetlen talán a sok ismétlés, de e nélkül a tanítás lehetetlen.

A világ sem teremtődött, Róma sem épült egy napon és a tudósok nem potyognak alá az égből.

Vegyén egy négyszögletes mézga, vagy fadarabot, ne legyen nagyobb  $\frac{1}{2}$  —  $\frac{3}{4}$  négyszög

centiméternél, tegye a fogai közé (az első fogak közé) és ismételje mindazt, a mit zárt fogsorral tanult, most az így félig nyitott fogsorral.

A célja ennek az, hogy a szájüregből jövő hang erősebb csengőbb legyen.

Ha ezzel is megvan, vegye ki a fadarabot, tartsa kissé nyitva fogait és ajkait, beszéljen és énekeljen most már kissé nyitott ajkakkal és fogsorral úgy, hogy alsó álkapocsa egyáltalán nem, ajkai csak igen keveset mozogjanak. Aztán énekeljenek is ugyanígy.

Ha ezzel is megvan, akkor lássunk a többi után.

### **Negyedik lecke.**

#### **VIII. Az ajkak mozdulatlansága.**

A hasbeszélőnek minden rendelkezésére álló módot és alkalmat fel kell használni azt illetőleg, hogy a hallgatóságban, mely egyuttal nézőközönség is, annak látszatát keltse, mintha nem ő beszélne.

A közönséges beszédnél az alsó álkapocs, az ajkak mozognak, a hasbeszélésnél ezek mozdulatlanságra vannak itélve.

A fogak és ezzel az alsó álkapocs mozdulatlansága, a mint Ön erről már meggyőződhetett, nem nehéz munka, ez az izommozgás a beszédnél és éneklésnél teljesen leszokható; az ajkak mozdulatlansága már jóval nehezebb, de ez sem lehetetlen.

Mondottam már, vannak egyes magán és

mássalhangzók, melyeket az ember főleg ajkaival képez. Ezek a következők:

**a, e, i, o, u, ő, ű,** magánhangzók és  
**b, p, m, f** mássalhangzók.

A magánhangzókat (erről már meggyőződött, ezt már megtanulta) sikerül az ajkak teljes mozdulatlanságával is kihozni. A felsorolt mássalhangzóknál ez nehézségekkel jár.

Ezen nehézségeket kell Önnek leküzdeni.

Pótlásul felhasználja nyelvét. Nyelvének alakításával, mozgásával Ön mindazt pótolni képes, a mit eddig ajkaival végzett és nyelvét Ön szabadon, korlátozás nélkül működtetheti, mert ezt a nyelvet a közönség nem látja.

Az előbb használt kockát tegye félre, vegyen elő egy gömbölyű fadarabkát (nádszálat, vagy vastagabb czérnát), tegye ezt hosszában ajkai közé és most olvassa tükör előtt, hangosan ezt:

„Barátom, bármint méltatlak pártfogásomra, fáradozásaimnak eddig biztos eredményt elérni sajnos, nem sikerült.

*Olvassa ezt addig, a betűket ismételve, a szavakat tagolva, a míg ajkainak mozgása nélkül, csupán nyelvének segítségével, tisztán, észrevehetően és értelmesen mondja el az egész mondatot, annak minden egyes betűjét. Ezt tükör előtt.*

Ha több napi gyakorlat után ezt a mesterséget elsajátította, akkor a tudás biztosítására vegyen elő tetszés szerinti olvasmányt és néhány órát töltsön a tükör előtt, a pálczi-

kával ajka között és olvasson lassan és hangosan.

Ha pedig már önmagát teljesen meggyőzte arról, hogy az ajkmozdulatlanság eme nehézségeit leküzdötte, akkor kezdje az egész gyakorlatot újból, de *most már pálczika nélkül.*

Figyelmeztetem, hogy mindig csak előadásom szerint és annak alapján gyakoroljon, az ajkgyakorlatok alkalmával tehát csak természetes saját hangján beszéljen és énekeljen, hogy így teljes biztossággal, mással nem törődve megtanulja, miként kell nyelvét alakítania, hogy ajkait pótolja.

A hangok utánzásával már ugy is tisztában vagyunk, nemde?

### **Ötödik lecke.**

#### **IX. Az ajkat nélkülözni lehetetlen.**

Miről győződött Ön meg az előbbeni lecke és gyakorlat alkalmával?

Arról, hogy bármennyire is igyekszik ajkainak mozdulatlanságát elérni, ez a már említett b, f, m, p, és v mássalhangzóknál nem sikerül.

*Ezen mássalhangzók csakis az ajkakkal alakíthatók.*

Előbbeni előadásom alkalmával ezt nem mondtam el önnek, mert czélom az volt, hogy Ont az ajkak mozdulatlanságára meg

tanítsam és elérjem azt, hogy a mikor a felsorolt mássalhangzókat beszéli, ezeket is úgy mondja, hogy az ajkmozgást lehetőségig elkerülje.

Ha Ön pontosan követte utasításaimat, ez sikerült is, a teljes mozdulatlanságot elérnie természetesen nem sikerült, de vigasztalja azon tudat, hogy ez még egyetlen ventriloquistának (hasbeszélőnek) sem sikerült.

*De sikerült takarni, leplezni.*

A hasbaszélő, a mennyire lehet, kerüli ezeket a mássalhangzókat, azaz igyekszik őket másokkal pótolni úgy, hogy hasonló értelmű szavakat használ. Így p. o. a helyett, hogy azt mondaná: *bármint* ezt mondja: *akár-hogy* — stb.

De takarja és leplezi azzal is, hogy mozog, bajszát pedri, gesztusokat alkalmaz, stb. Szóval, hogy a közönség figyelmét ajkáról el és odatereli, a hová akarja.

A mikor p. o. távolból vagy kívülről jövő hangot produkál, akkor az irányba mutat, vagy halgatást jelez stb. stb.

Az automatákkal működő hasbeszélőknek tekintetben sokkalta könnyebb a feladatuk mert a közönség figyelmét, a mozgó automaták kötik le.

Vannak, kik mássalhangzó pótlásokat használnak, így pótolják

a **b-t—d-vel**

az **m**-et **n**-nel (franciásan az orron keresztül.)

a **p**-t—**t**-vel

ennek oly módon való elsajátítására, hogy a pótlás észrevehető ne legyen, éveken át tartó gyakorlat szükséges, addig pedig az ajkaknak a lehetőségig való mozdulatlansága is begyakorolható.

## Hatodik lecke.

### X. A hasbeszélés.

Már most mozdulatlan ajkkal és állkapocsal beszélünk és énekelünk, a legkülönbébb hangutánzatokra képesek vagyunk de ez még mindig nem hasbeszélés.

A hasbeszélés a gége munkája, a gége elváltoztatásai képeznek olyan hangot, melynek eredete illetve forrása iránt a hallgató tévutra vezethető.

Jól figyelje meg, mit mondok.

On gégéjét a torok, illetve nyakizmok segítségével lefelé szorítja.

*Vegyen lélegzetet tele tüdővel, ha ezzel megvan szorítsa le gégéjét és adjon hangot (p. o. á) ez alkalommal olyan kevés levegőt engedve ki légzőcsövén és gégéjén át a hangszálakra, a milyen keveset csak tud.*

Hogy még jobban megértsük egymást: Tegyen úgy, mintha torkán akadt volna valami és ezt kiakarná köhécselni; vegyen erős, hirtelen lélekzetet,

aztán szorítsa össze ezt a levegőt a mellkas és rekeszizom segítségével addig, míg a gégejében nyomást érez.

Aztán beszéljen magánhangzókat (*a, e, i, o, u.*)

Érje be azzal, ha egyiket, többet, vagy mind a leirt módon ki tudja mondani, ne erőltesse magát túl, mert a túleröltetés főfájást okoz, a gégeinek és tüdőnek árt.

Ennek megtanulására kell a legtöbb időt áldoznia.

Első alkalommal csak egy-két perczet, aztán napról-napra mindig többet, a míg már erőltetés nélkül hozza ki a hangokat.

#### XI. A távolság megfigyelése.

Mialatt a hasbeszélő a hangot tanulja és gyakorolja, tegyen megfigyeléseket.

Igyekezzék pontosan kiszámítani, bizonyos adott helyre, melyen Ön áll, mily erővel hanzik el ugyanazon embernek a beszélő vagy énekhangja 5, 10, 15, 20, 30, 50 stb. lépésről.

E végből segítségére lehet egyik ismerőse, vagy barátja.

De figyeljen minden hangra, zajra és állapítsa meg, mint fokozódik, vagy kisebbedik ez, így a közeledő és távozó kocszi zörgés, zene, dobszó stb.

Ha megkezdí a hasbeszélést, ezen megfigyelései alapján fogja hangját erősbiteni, vagy gyöngíteni és ezen erősbités vagy gyön-

gítés által a hallgatóban a távolság csalódását előidézni.

## XII. A nyelv működése.

A nyelvnek következő szerep jut a hasbeszélésnél: mozdulatlanul fekszik a szájüregben, nem hátraszoritva, hanem csaknem az alsó fogsort érintve, úgy hogy ha ön tükör elé állva feltátja száját, a gégebe láthasson.

Kisérelje meg fisztulában (magas fejhargon) beszélni és nézze meg ennél a nyelv és a gégecsapocska állását. Ilyen az állás a hasbeszélésnél.

A különbség csak az, hogy míg a fejhagnál felszáll a gége, a hasbeszélésnél Ön leszoritja.

Tehát a leszoritott gégevel, erősen vett és lassan kiadott lélekzettel, fejhargon beszél.

Gyakorolja ezt huzamosan, nagy súlyt fektetve a betük tiszta kiejtésére.

Ha ezzel is megvan, kezdje a tanulást a gégeinek illetően leszoritásával ismét előlről és most már mozdulatlan alsó álkapocscsal, csak legnagyobb szükség esetén alig észrevehetően mozgó ajakkal, a nyelv helyes fekvésével utánozza a különböző férfi, női és gyermekhangokat.

Önfegyelmzés és erős önbirálás nélkül Ön nem fog boldogulni.

Hosszabb munka után azonban a kellő

gyakorlatra tesz szert és most már előrehaladása gyors lesz, fáradozását siker koronázza.

Ezek után felhasználja a hangtávolság tekintetében tett észleteit és a hangot a szerint erősíti, gyengíti, a mint távolabbra, vagy közelebbre óhajtja hangját hallhatóvá tenni.

Álljon meg a szoba közepén és igyekezzék az ajtót, a pamlagot, az egyes székeket beszéltetni, aztán tompított hanggal, a szekrényt, mintha a hang onnan jönne. Álljon a a tükör elé különböző távolságokban és beszéltesse képmását.

Csakhamar halló-szerve megadja Önnek azokat az irányadó utasításokat, melyeket még a mester is megadni képtelen, mert az csak azon birálatot gyakorolhatná, melyet Ön önbirálattal teljesen próbálhat.

A nyilvánosság, illetve hallgatóság előtt azonban csak akkor produkálja magát, ha munkájában már teljesen biztos.

## **Utasítások.**

### **XIII. Segédeszközök**

Szó volt arról, hogy a hasbeszélő segédeszközökkel dolgozik, melyek arra valók, hogy a csalódást fokozzák és a hallgatóság figyelmét kellőképen lekössék.

Ilyen segédeszközökkel minden hasbeszélő rendelkezik és a szerint használ, olcsóbb vagy drágább segédeszközöket, a mint mutatóványa

a családi, vagy baráti körnek, vagy a nyilvánosságnak van szánva.

Családi körben tartott mutatványoknál elégséges, ha a hasbeszélő különböző e célra alkalmas tárgyakat kiválaszt magának, ilyenek p. o. apróbb gipszfigurák, emberek, gyermekek, kutyák stb., megszólaltathat képeket, órát, énekeltehet trombitást, vagy jelezhet eszköz nélküli párbeszédeket, minők az ajtók mögötti, ablakon kívüli, padló alatti, stb. nyílások.

A hivatásos hasbeszélő mozgó, gyakran életnagyságu alakokat használ, a melyek egyszerű mekanizmus által mozgathatók, álkapcsuk mozog, fejüket minden oldalra forgatják sőt bólintgatnak is vele, de kezeik, lábaik is mozgathatók.

A külföldi varieté-színpadokon vannak (Budapesten is jártak) olyan hasbeszélők, a kik egész bábuportozatot állítanak maguk körül a színpadon és egész szindarabokat adnak velük elő.

Legsikerültebbek a Nobel hadnagy járó bábu (most már mások is használják ilyeneket).

A művész p. o. anyósával és feleségével karöltve jön be a színpadra, velük beszélget, velük énekelte.

Az ilyen bábuk ma már a külföldi gyárosoknál aránylag olcsó pénzen kaphatók.

A kis bábuk, melyek ölbe ültetve beszél-

tetnek, természetesen jóval olcsóbbak és még olcsóbbak a mozgatható fejek, melyekkel szintén igen szép hatások érhetőek el.

#### XIV. Társas mutatványok.

##### A beszélő kancsó.

Ön társaságban van, mondjuk baráti körben, vendéglőben.

Senki sem tudja, hogy Ön hasbeszélő, ha egyik-másik barátja tudja is, éppen nem gondol reá.

Ekkor Ön felváltva, itt-ott a következő tréfákat alkalmazza ;

Megszólaltatja a sörös kancsót, a mikor a pinczér az asztalra szándékozik tenni.

A kancsó így beszél :

Mégis csak vakmerőség ettől a pinczértől, sört kérnek tőle és csapadékot töltett össze. Pfuj ! szégyelje magát !

A pinczér, ha nem különösen erős idegzetű, ijedtében földhöz vágja a kancsót, ha aztán megtudja a beszélő kancsó eredetét, a társasággal együtt jót kaczag a sikerült tréfán.

##### A beszélő sült.

Másik igen sikerült tréja ez :

Ön nyúlpecsenyét kér, a pinczér hozza :  
— Tényleg nyúlpecsenye ? kérdi Ön a pinczértől.

Az természetesen váltig erősíti, hogy az.

Ekkor megszólal a sült :

— Persze, hogy nyulpecsenye vagyok, tegnap még vidáman sétáltam a háztetőn és szólitottam nyultársaimat így : miauuuu.

\*

A hasbeszélő ezen példák után ezer és ezer változásokban lesz képes mutatványaival a közönséget szórakoztatni.

#### A testvérek.

Nagyobb mutatványok társaságok részére, már segédeszközöket tesznek szükségessé.

Ha a hasbeszélő két kis mozgatható automata babát, fiút és leányt beszerezni nem akar, vegyen két nagyobb, de közönséges bábut a játékkereskedésben, öltöztesse fel az egyiket fiúnak a másikat leánykának.

Aztán szerezzon be, vagy készíttessen a könyvkötő által egy skatulyát reáerősített de nyitható fedéllel, melybe a fiúbaba belefér és adja elő a következő sikerült és kedves jelenetet.

On beszél:

— Lesz szerencsém a társaságnak gyermekeimet bemutatni. Károly 8 éves, Annuska 10 éves.

Nem olyan gyermekek ezek mint a többiek, mert a többiek fölött azzal a tulajdonsággal rendelkeznek, hogy ha enni; inni kérnek is, de adni nem kell nekik, megélnék a

nélkül is. A ruháikat pedig — és ezt bizonyára még különösebbnek fogják találni, nem ők rontják, hanem én rongálom.

De mit ismertetem én itt gyermekeimet szóbelileg, bemutatom önöknek teljes nagyságukban, így jobban megismerendik őket.

(Kimegy és behozva a két babát, a pódium közepére állított székre ül, az egyik babát (a fiut) jobb térdére, a másikat bal térdére ültetve. Aztán beszél:)

Ime tisztelt társaság gyermekeim. (A fiuhoz.) Köszönts a bácsikat és néniket.

Fiu. Minek?

Mert ez így illik.

Fiu. Ugyan ön akar nekem arról előadást tartani, hogy mi illik és mi nem?

Hasbeszélő. Már ismét komiszkodol?

Fiu. Kikérem magamnak az ilyen kifejezéseket!

Hasb. Én kérem ki magamnak az illetlen magaviseletet!

Fiu. (kaczag) Haha! Neveletlen apák mind jól nevelt fiukat óhajtanak.

Hasb. Elég legyen, mert baj lesz. Köszönts a társaságot.

Fiu. Hát bánom is én! Köszöntöm a társaságot!

Hasb. Nem jó. Mond utánam: Jó estét mindnyájuknak.

Fiu. Jó estét nyájuknak.

Hasb. Mindnyájuknak!

Fiu. Minden nyájuknak! Hát annyi bir-  
kájuk van?

Hasb. (Haragosan.) Birka itt csak egy  
van.

Fiu. Tudom, az maga.

Hasbeszélő. Ezzel a ficzkóval nem lehet  
okosan beszélni.

Fiu. Ugyan kivel tudna ön okosan be-  
szélni!

Hasbeszélő. Annuska, köszöntsd te a tár-  
saságot.

Leány. Jó estét a szép közönségnek!

Fiu. (ordít) Jaj! jaj! jaj!

Hasb. Mi bajod!

Fiu. Fogjon meg jobban maga gyámol-  
talan: Csuszok!

Hasb. Tudsz te énekelni Annuska?

Leány. Tudok.

Fiu. Mint egy repedt fazék!

Leány. Kérem szépen! Mint egy füle-  
müle!

Fiu. Igen, mint egy kitömött müle-füle  
de füle-müle!

Hasbeszélő. (fiuhoz) Elég legyen!

Fiu. Hiszen még el se kezdte!

Hasb. Elég legyen a veszekedésből!

Fiu. Hát minek kezd ki mindig velünk

Hasb. Énekelj valamit Annuska.

Leány. (Énekel) Nincsen annyi tenger  
csillag az égen.

Fiu. (A hasbeszélő nevét mondja.) . . .  
ur! Csuszok!

Hasb. Nahát ez türhetetlen! (Felugrik ülőhelyéből, a leánykát leülteti a székre, a kazettát mely egy széken áll, az előtérbe hozza, fedelit kinyitja.)

Fiu. (Orditoz) Mit akar ezzel a skatulyával, nem szeretem a skatulyákat . . . .

Hasb. Mindjárt meglátod! (Bele gyömöszöli).

Fiu. (Ordit) Segítség! Rabló! . .

Hasb. (becsapja a felelet:),

Fiu. (Belül, halkan.) Segítség! Rabló!

Leány. (Kaczag.) Ugy kell neki.

Hasb. (Leül, ölbe veszi a leánykát.)  
Most énekelj valami szépet a bácsiknak és  
néniknek.

Fiu (a skatulyában énekel):

Nyisd ki babám az ajtót.

Leány. Nem nyitom mert megiátják a  
szomszédok.

Hasbeszélő végig énekelte ezt a babákkal, mikor a fiu énekel hol becsapja a skatulya fedelét, e szerint a fiu éneke hol erősebben, hol gyengébben hallatszik.

Ezzel a mutatvány véget ér.



## HEJ, A SZEMED MINDENIT!...

NÉPDAL.

DANKÓ PISTA.

Vigan. *gijocoso*

ÉNEK.

Hej, a szemed mindenit! Nenezz rám mert megvakít

*Ped.* \*

*animato*

Ne te kints, ne ka csints, Kis galambom, drága kincs!

*Ped.* \* *Ped.* \*

*animato*

Ne tekints, ne kacsints, Kis galambom, drágakincs!

*Ped.* \* *Ped.* \* *Ped.* \* *Ped.* \*

Hej, a kis szád mindenit!  
Mért, hogy rám se hederít?  
Csak nevet, csak nevet,  
Csókot adni nem szeret!

„Szegény Lacai” dalaiból Pósa Lajos.

## Zenés levelező-lapok.

1. Hej be szörnyű messze vagyok tetőled
2. Ezért a legényért . . .
3. Felleg borult az erdőre.
4. Asszony, asszony az akarok lenni
5. Lányok, lányok a faluba
6. Szerelmes a nap a holdba
7. Kis angyalom.
8. Sarkon van a házam
9. Fecském, fecském . . .
10. Zavaros a Bodrog
11. Die kleine Wittwe. Özvegy vagyok.
12. Azért csillag, hogy ragyogjon.
14. Házunk előtt mennek el a hoszárok
15. Esik eső, majd lesz mező.
16. Két szép lánya van a kapitánynak.
17. Mein Elend! Sohasem szeretted.
18. Fürdik a holdvilág . . .
19. Csak titokban akartalak szeretni.
21. Magasan repül a daru.
22. Bechüt Dich Gott, es wär zu schön gewesen.
23. Wen die Blätter leise rauschen.
24. Mikor nekem muzsikálnak.
26. Holdvilágos csillagos az éjszaka
27. Hallja maga gavallér
28. Dankó Pista: Almodik a kis tubicza.
29. D'Amant Leó: hogy mi is az a szerelem?
30. Das Bienenhaus
31. Jaj de bajos a szerelmet titkolni.
32. Dankó Pista: Hej a szemed mindenit!
33. Nem szabad ám barna legényt szeretni.
34. Mindenféle szerelemnek vége szokott lenni.
35. Komm Karline, komm! Couplet.
36. Ach so ein Schleicher! Gesangs-Walzer.
37. Ha te tudnád a mit én . . .
38. Megérem még azt az időt . . .
39. Még azt mondják piczi kis babám . . .
40. Washington-Post-Marsch!

## Zenés levelező-lapok.

41. Lincke: Die Gigerlkönigin.
  42. Wasseur: Carmencitta! Gesangs-Walzer
  43. Huber S.: A ki elvesz feleségül . . .
  45. Mi köze hozzája.
  46. Aletter: So 'ne ganze kleine Frau. Couplet.
  47. Du, Du, lass mich in Ruh!
  48. Beim Souper.
  49. Huber: Pásztorfü furulyázik.
  50. Dankó: Ha a réten lány volna mind a virág.
  51. Nem kell nékem, van már nékem.
  52. Nach dem Ball. (Gesangs-Walzer)
  53. Flitterwochen. Honeymoon-Marsch.
  54. La Marseillaise!
  55. Almaárus barna kis lány. Ered. magy. dal.
  56. Lincke: Automobile-Couplet.
  57. Ha-ha-ha Halensee! Couplet.
  58. Ist denn kein Stuhl da für meine Hulda?
  59. Ach Du meine Lotte! Couplet.
  61. Mendelssohn. Auf Flügeln des Gesanges.
  62. Schubert. Haidenröslein.
  63. Die Wacht am Rhein.
  64. Des Mädchens Klage.
  65. Schuman. Du bist wie eine Blume.
  66. Wenn sich zwei Herzen scheiden.
  67. Chopin. Das Ringlein.
  68. Die Lotosblume
  69. Schubert. Ständchen.
  70. Schubert. Du bist die Ruh.
- Legujabb számok:
71. *Az Anna nótája.* Ered. magyar dal.
  72. *Búrok indulója.*
  73. *Felednék, felednék . . .* Ered. magyar dal.
  74. *Ach könnt ich noch einmal so lieben!* Salon dal.
  75. *Die kleine Braut.* Amerikan. Damen-Couplet.
  76. *Pas de Quatre.* Táncz.
  77. *Van nekem szeretőm Szeged városában.* Népdal.
  78. *Perzsa Hymnus*





Budapest, 1901.

„Árpád“ kő- és könyvnyomdai vállalat

VII., Valeró-utca 9. sz.